

OBSAH

Predhovor (K. Javorka)	15
1. Rast a vývin dieťaťa (J. Buchanec)	17
1.1. Rozdelenie detského veku	17
1.2. Rast dieťaťa	18
1.2.1. Jednotlivé obdobia rastu	18
1.2.2. Faktory ovplyvňujúce rast	27
1.2.3. Odhad rastu	28
1.2.4. Hodnotenie rastu	30
1.3. Vývin dieťaťa	34
1.3.1. Vývin handicapovaných detí	36
1.3.2. Vývin detí s nízkou pôrodnou hmotnosťou	37
1.3.3. Vyšetrenie vývinovej zrelosti	40
Literatúra	41
2. Fyziológia krvi (K. Javorka)	42
2.1. Telové tekutiny	42
2.2. Objem a množstvo krvi	43
2.3. Biofyzikálne charakteristiky krvi	47
2.4. Krvná plazma	49
2.5. Lokalizácia tvorby krvi a krvných elementov	52
2.5.1. Vývoj erytrocytov a hemoglobínu	54
2.5.2. Vývoj leukocytov	60
2.5.3. Vývoj trombocytov	64
2.6. Zastavovanie krvácania – hemostáza	66
2.7. Krvné skupiny	70
Literatúra	73
3. Fyziológia imunitného systému (M. Buc)	74
3.1. Morfológicko-funkčná charakteristika imunitného systému	74
3.2. Imunitný systém plodu, novorodenca a dojčťa	92
3.3. Imunitný systém v obranyschopnosti organizmu	98
Literatúra	99
4. Fyziológia kardiovaskulárneho systému (K. Javorka, E. Kellerová)	100
4.1. Fyziológia fetálneho krvného obehu (K. Javorka)	100
4.1.1. Srdce plodu	100
4.1.2. Systémová cirkulácia plodu	105
4.1.3. Pľúcna cirkulácia plodu	108
4.1.4. Regulácia krvného obehu plodu	109
4.2. Zmeny krvného obehu po narodení – tranzitórny obeh (K. Javorka)	116
4.3. Krvný obeh novorodencov, dojčiat a detí predškolského a školského veku (E. Kellerová)	122

4.3.1. Postnatálny anatomický a funkčný vývin srdca	122
4.3.1.1. Vývin minútového vývrhového objemu srdca	124
4.3.1.2. Vývin frekvencie akcie srdca	125
4.3.1.3. Vývinové zmeny elektrokardiogramu	126
4.3.2. Postnatálny vývin štruktúry a funkcie systémového cievneho riečiska	128
4.3.2.1. Vývin cievneho systému	128
4.3.2.2. Distribúcia minútového vývrhového objemu srdca a osobitosti krvného zásobenia niektorých orgánov u novorodenca	129
4.3.3. Vývin systémového krvného tlaku	132
4.3.3.1. Pokojové hodnoty krvného tlaku u novorodencov	135
4.3.3.2. Vzťah medzi krvným tlakom, pôrodnou hmotnosťou, pohlavím, krvným tlakom matky a pulzovou frekvenciou	136
4.3.3.3. Závislosť krvného tlaku od gestačného veku a pôrodnej hmotnosti nedonosených novorodencov	138
4.3.3.4. Náležitú hodnoty a fyziologická variabilita tlaku krvi u detí predškolského a školského veku	140
4.3.3.5. Krvný tlak a ukazovatele somatického vývinu	141
4.3.4. Zmeny krvného tlaku u novorodencov, dojčiat a malých detí v rôznych fyziologických situáciách	142
4.3.4.1. Kardiovaskulárne reflexy u novorodencov	143
4.3.4.2. Denno-nočné kolísanie krvného tlaku u novorodencov	144
4.3.4.3. Vplyv spánku na hodnoty krvného tlaku u novorodencov	146
4.3.4.4. Vplyv polohy tela na krvný tlak	146
4.3.4.5. Vplyv plaču na krvný tlak	148
4.3.4.6. Vplyv príjmu potravy na krvný tlak	148
4.4. Osobitosti krvného obehu u jedincov v pubertálnom veku a u adolescentov (K. Javorka)	149
Literatúra	157
5. Fyziológia dýchania (K. Javorka, A. Čalkovská)	158
5.1. Dýchanie plodu (K. Javorka)	158
5.1.1. Výmena krvných plynov v placentе	158
5.1.2. Pľúcna tekutina	160
5.1.3. Dýchacie pohyby plodu	162
5.2. Dýchanie novorodenca (K. Javorka)	164
5.2.1. Eliminácia pľúcnej tekutiny	164
5.2.2. Mechanizmy vzniku prvého dychu	167
5.2.3. Mechanika dýchania a ventilácia u novorodencov	168
5.2.4. Regulácia dýchania u novorodencov	174
5.2.5. Osobitosti dýchania u novorodencov	178
5.3. Pľúcny surfaktant (A. Čalkovská)	181
5.3.1. Zloženie, metabolizmus a funkcie surfaktantu v perinatálnom období	181
5.3.2. Pľúcny surfaktant v období prvého dychu	185
5.3.3. Regulácia syntézy surfaktantu vo vyvíjajúcich sa pľúcach	186
5.3.4. Surfaktant a hodnotenie zrelosti fetálnych pľúc	189
5.3.5. Surfaktant – deficitné stavy v neonatológii	191
5.4. Dýchanie u detí a adolescentov (K. Javorka)	194
5.4.1. Postnatálny vývoj dýchania	194
5.4.2. Poruchy regulácie dýchania u dojčiat a detí	196
Literatúra	199
6. Fyziológia gastrointestinálneho systému (V. Javorka, J. Šimek)	200
6.1. Fyziológia ústnej dutiny (V. Javorka)	200
6.1.1. Ontogenetický vývin čelustí a chrupu	200
6.1.1.1. Prenatálny vývin čelustí a chrupu	200
6.1.1.2. Perinatálne obdobie vývinu čelustí a chrupu	202
6.1.1.3. Vývin čelustí a chrupu od narodenia po kompletizáciu mliečného chrupu	202
6.1.1.4. Zmiešaný chrup – obdobie výmeny chrupu	204
6.1.1.5. Obdobie trvalého chrupu	205
6.1.2. Žuvanie – mastikácia	206
6.1.2.1. Mechanizmus žuvania	206

6.1.2.2.	Význam žuvania pre trávenie	208
6.1.3.	Fyziológia dojčenia a kŕmenia z fľaše	208
6.1.3.1.	Dojčenie	208
6.1.3.2.	Kŕmenie z fľaše	209
6.1.4.	Prehltávanie – deglutinácia	210
6.1.5.	Slinné žľazy – slina	211
6.1.5.1.	Zloženie sliny	211
6.1.5.2.	Tvorba sliny a jej regulácia	212
6.1.5.3.	Funkcie sliny	213
6.2.	Ontogenetický vývoj tráviaceho systému a procesu trávení a vstrebávaní (J. Šimek)	216
6.2.1.	Obecná časť	216
6.2.2.	Speciální časť	218
6.2.2.1.	Prenatální perioda	218
6.2.2.2.	Postnatální perioda	222
6.2.2.2.1.	Laktotropní způsob výživy	222
6.2.2.2.2.	Fyziologie žaludku	224
6.2.2.2.3.	Trávení v tenkém střevě	228
6.2.2.2.4.	Fyziologie tlustého střeva, defekace	232
6.2.2.2.5.	Mikroflóra zažívacího traktu	232
6.2.2.2.6.	Poruchy intestinální motility u novorozenců	233
6.2.2.3.	Dětský věk – definitivní způsob výživy	234
	Literatura	236
7.	Fyziologie jater (J. Šimek)	237
7.1.	Embryonální vývoj jater	237
7.2.	Jaterní funkce v prenatálním a postnatálním období	237
7.2.1.	Sacharidy a lipidy	238
7.2.2.	Bílkoviny	239
7.2.3.	Konjugální a detoxikační reakce	239
7.2.3.1.	Billirubin	240
7.2.3.2.	Syntéza a konjugace žlučových kyselin	240
7.2.3.3.	Biotransformační reakce	241
7.3.	Některé poruchy a onemocnění	242
7.3.1.	Jaterní tumory	242
7.3.2.	Protrahovaná obstrukční žloutenka	243
7.3.3.	Reyeův syndrom	243
	Literatura	244
8.	Metabolizmus (M. Šašínska)	245
8.1.	Osobitosti metabolizmu v detskom veku	245
8.1.1.	Metabolizmus sacharidov	247
8.1.2.	Metabolizmus bielkovín	248
8.1.3.	Metabolizmus tukov	248
8.2.	Poruchy metabolizmu v detskom veku	249
8.2.1.	Poruchy metabolizmu sacharidov	249
8.2.1.1.	Dedičné poruchy metabolizmu sacharidov	249
8.2.1.2.	Diabetes mellitus	250
8.2.1.3.	Hypoglykémia	256
8.2.2.	Mukopolysacharidózy	259
8.2.3.	Metabolizmus bielkovín a aminokyselín	260
8.2.3.1.	Aminoacidúria a hyperaminoacidémia	260
8.2.3.1.1.	Dedičné poruchy metabolizmu aromatických aminokyselín	261
8.2.3.1.2.	Dedičné poruchy metabolizmu aminokyselín s obsahom síry	262
8.2.3.1.3.	Dedičné poruchy metabolizmu aminokyselín s rozvetveným reťazcom	263
8.2.3.1.4.	Dedičné poruchy metabolizmu aminokyselín s ornitínovým cyklom	263
8.2.3.1.5.	Dedičné poruchy metabolizmu heterocyklických aminokyselín	263
8.2.3.1.6.	Dedičné poruchy metabolizmu glycinu	264
8.2.3.1.7.	Dedičné poruchy metabolizmu iminokyselín	264
8.2.3.1.8.	Dedičné poruchy metabolizmu lyzinu a hydroxylyzinu	264
8.2.3.1.9.	Dedičné poruchy metabolizmu β -aminokyselín	264

8.2.3.1.10. Dedičné poruchy metabolizmu iných aminokyselín	264
8.2.3.2. Kwashiorkor	265
8.2.4. Dedičné poruchy metabolizmu lipidov	266
8.2.4.1. Dedičné poruchy metabolizmu oxidácie mastných kyselín	266
8.2.4.2. Choroby peroxizómov	266
8.2.4.3. Lipidózy a mukolipidózy	267
8.2.4.4. Poruchy lipoproteínov a transportu lipidov	268
Literatúra	268
9. Termoregulácia (K. Javorka)	270
9.1. Termoregulácia u plodu a novorodenca	271
9.2. Termoregulácia u väčších detí a mechanizmy horúčky	283
Literatúra	286
10. Fyziológia obličiek (M. Zibolen, J. Buchanec)	287
10.1. Embryonálny vývin a rast obličiek	287
10.2. Prietok krvi obličkami	288
10.2.1. Cievne zásobenie obličiek	288
10.2.2. Autoregulácia prietoku krvi obličkami	288
10.2.3. Kontrola renálnej hemodynamiky	290
10.2.3.1. Systém renín-angiotenzín-aldosterón	290
10.2.3.2. Prostaglandíny obličiek	291
10.2.3.3. Sympatíkový nervový systém	292
10.2.3.4. Kiníny	292
10.2.4. Vývinové zmeny prietoku krvi obličkami	293
10.2.5. Klinický význam zmien prietoku krvi obličkami	293
10.3. Glomerulárna filtrácia	294
10.3.1. Morfológický podklad glomerulárnej filtrácie	294
10.3.2. Mechanizmus glomerulárnej filtrácie	294
10.3.3. Vývoj glomerulárnej filtrácie	295
10.3.4. Autoregulácia glomerulárnej filtrácie	296
10.3.5. Rutinné posúdenie glomerulárnej filtrácie	296
10.4. Tubulárne funkcie	296
10.5. Nátrium	298
10.6. Kálium	302
10.7. Kalcium	303
10.8. Fosfor	304
10.9. Magnézium	305
10.10. Glukóza	305
10.11. Aminokyseliny	305
10.12. Bielkoviny	306
10.13. Močovina	307
10.14. Kyselina močová	307
10.15. Organické kyseliny	307
10.16. Koncentračná schopnosť obličiek	308
10.17. Zriedovacia schopnosť obličiek	310
10.18. Tubulárna sekrécia	311
10.19. Acidifikácia moču	311
10.20. Možnosti kompenzácie porúch acidobázickej rovnováhy obličkami u novorodenca	313
10.21. Podiel obličiek na regulácii hematopoézy	313
Literatúra	314
11. Acidobázická rovnováha (E. Mathéová)	315
11.1. Fyzikálno-chemické základy acidobázickej rovnováhy	315
11.2. Regulačné mechanizmy acidobázickej rovnováhy	316
11.2.1. Pufre	316
11.2.2. Pufre telových tekutín	317
11.2.3. Vzájomná interakcia pufrovacích systémov	318
11.3. Acidobázická rovnováha krvi	319
11.4. Fyziologické regulačné mechanizmy acidobázickej rovnováhy	320

11.5.	Grafické znázornenie acidobázickej rovnováhy krvi	323
11.6.	Renálna regulácia acidobázickej rovnováhy	326
11.6.1	Tubulárna resorpcia bikarbonátu	326
11.6.1.1.	Mechanizmus tubulárnej resorpcie bikarbonátu	327
11.6.1.2.	Resorpcia a exkrécia bikarbonátu ako funkcia plazmatickej koncentrácie	328
11.6.2.	Renálna exkrécia vodíkového iónu	328
11.6.2.1.	Renálna exkrécia titrovateľnej acidity	330
11.6.2.2.	Renálna exkrécia amóniového iónu	331
11.7.	Fyziologické limity acidobázickej rovnováhy	332
	Literatúra	333
12. Fyziologie žláz s vnitřní sekrecí (V. Schreiber)		
12.1.	Obecná část	334
12.1.1.	Skupiny hormonů	334
12.1.2.	Regulace sekrece hormonů	335
12.1.3.	Transport hormonů; vazebné proteiny plazmy	337
12.1.4.	Receptory; mechanismus účinku hormonů	338
12.1.5.	Obecné účinky hormonů	340
12.1.6.	Obecné příčiny endokrinních poruch	342
12.1.7.	Obecné projevy endokrinopatií	345
12.2.	Část speciální	348
12.2.1.	Hypotalamo-adenohypofyzární systém	348
12.2.2.	Hypotalamo-neurohypofyzární systém	352
12.2.3.	Štítná žláza	354
12.2.4.	Kalcotropní hormony	360
12.2.4.1.	Příštítná tělíska; parathormon	360
12.2.4.2.	Štítná žláza; kalcitonin	363
12.2.4.3.	Ledviny; kalcitriol	363
12.2.5.	Dřeň nadledvin	364
12.2.6.	Kůra nadledvin	366
12.2.7.	Endokrinní pankreas	371
12.2.8.	Varlata	374
12.2.9.	Ovaria	377
12.2.10.	Tkáňové hormony	380
12.2.11.	Ostatní endokrinní žlázy	382
12.3.	Endokrinní systém dítěte	384
12.3.1.	Poruchy růstu	384
12.3.2.	Poruchy pohlavní diferenciacce	385
12.3.3.	Poruchy vývoje jednotlivých endokrinních žláz	386
	Literatúra	388
13. Fyziologie nervového systému a svalstva (S. Trojan, M. Langmeier)		
13.1.	Obecná neurofyziologie	389
13.1.1.	Stavba nervového systému	389
13.1.1.1.	Neuron a jeho ontogenetický vývoj	389
13.1.1.2.	Synapse a její ontogenetický vývoj	393
13.1.1.3.	Hematoencefalická bariéra	395
13.2.	Principy vývoje CNS	396
13.2.1.	Obecné principy vývoje CNS	396
13.2.2.	Základy vývoje struktury CNS	398
13.2.2.1.	Ontogenetický vývoj CNS	396
13.3.	Senzorické funkce	403
13.3.1.	Kožní analyzátor	404
13.3.1.1.	Receptory pro dotyk a tlak	404
13.3.1.2.	Receptory pro teplo a chlad	405
13.3.1.3.	Receptory pro bolest	406
13.3.2.	Čichový analyzátor	407
13.3.3.	Chuťový analyzátor	408
13.3.4.	Zrakový analyzátor	410
13.3.4.1.	Optický aparát oka	410

13.3.4.2.	Sítnice	410
13.3.5.	Sluchový analyzátor	412
13.3.6.	Analyzátor polohy a pohybu	413
13.3.7.	Thalamus	415
13.4.	Motorika	416
13.4.1.	Aktivní část pohybového systému	417
13.4.1.1.	Růst a vývoj svalstva	418
13.4.1.2.	Uložení a konfigurace svalů	419
13.4.1.3.	Činnost kosterního svalu	420
13.4.1.4.	Svalový tonus	422
13.4.1.5.	Svalová síla, práce a únava	422
13.4.2.	Senzomotorika	424
13.4.2.1.	Proprioreceptorové reflexy	424
13.4.2.2.	Exteroreceptorové reflexy	425
13.4.2.3.	Mišní interneurony	426
13.4.2.4.	Činnost α -motoneuronů	426
13.4.2.5.	Význam vyšetřování míšních reflexů	427
13.4.3.	Motorický systém polohy	428
13.4.3.1.	Postojové reflexy	428
13.4.3.2.	Vzpřimovací reflexy	429
13.4.3.3.	Funkce mozečku v řízení opěrné motoriky	429
13.4.3.4.	Postnatální vývoj opěrné motoriky	430
13.4.4.	Motorický systém pohybu	432
13.4.4.1.	Motorický kortex	432
13.4.4.2.	Součinnost hemisfér a motorika	434
13.4.4.3.	Činnost bazálních ganglií	434
13.4.4.4.	Funkce mozečku v řízení cílové motoriky	436
13.4.4.5.	Funkce nucleus ruber	437
13.4.4.6.	Podíl talamu na řízení motoriky	437
13.4.4.7.	Pokračování vývoje opěrné motoriky, vývoj cílené motoriky	438
13.4.4.8.	Úmyslné pohyby	439
13.5.	Vegetativní nervový systém	441
13.5.1.	Periferní část vegetativního nervstva	443
13.5.1.1.	Vegetativní reflexy	445
13.5.1.2.	Mediátory autonomního nervstva	446
13.5.1.3.	Střevní nervový systém	448
13.5.2.	Centrální část vegetativního nervstva	448
13.6.	Chování a paměť	450
13.6.1.	Mechanismy řídicí chování na základě vrozených informací	450
13.6.1.1.	Nepodmíněné reflexy	451
13.6.1.2.	Motivace	452
13.6.1.3.	Emoce	453
13.6.1.4.	Instinkty	454
13.6.2.	Mechanismy řídicí chování na základě získaných informací	455
13.6.2.1.	Učení	455
13.6.2.1.1.	Podmíněné reflexy	456
13.6.2.1.2.	Napodobování	458
13.6.2.1.3.	Hra	458
13.6.2.1.4.	Učení vzhledem	459
13.6.2.1.5.	Imprinting	459
13.6.2.2.	Paměť	459
13.6.2.2.1.	Krátkodobá paměť	460
13.6.2.2.2.	Střednědobá paměť	460
13.6.2.2.3.	Dlouhodobá paměť	461
13.6.2.3.	Neuronální mechanismy učení a paměti	464
Literatura	.....	464
Záver (K. Javorka)	.....	466
Register	.....	468